

QLOBALLAŞMANIN İQTİSADI İNKİŞAFA TƏSİRLƏRİ

Mayis Gülahı oğlu Gülahıyev
iqtisad üzrə elmlər doktoru, dosent
Mingəçevir Dövlət Universiteti
mayis_gulaliyev@yahoo.com

Xülasə

Məqalədə qloballaşma prosesinin iqtisadi inkişafa təsirləri tədqiq edilib. Müəllif OLS metodundan istifadə edərək, Azərbaycanda iqtisadi, sosial və mədəni qloballaşma səviyyəsinin ÜDM həcminə və iqtisadi artıma təsirlərini qiymətləndirib. Müəllif belə nəticəyə gəlir ki, Azərbaycanın iqtisadi, sosial və siyasi qloballaşma səviyyəsi a.b. ÜDM həcminə pozitiv, mədəni qloballaşma isə neqativ təsir edir Azərbaycan təmsalında iqtisadi qloballaşma səviyyəsi ilə ÜDM və onun loqarifmi arasında ciddi korrelyasiya əlaqəsi mövcud deyil.

Açar sözlər: qloballaşma, avtarkiya, iqtisadi artım, ÜDM

Giriş

Dünyada elə bir ölkə yoxdur ki, tamamilə avtarkiya yolunu tutaraq xarici iqtisadi fəaliyyət göstərməsin. Həmçinin qloballaşmanın çağırışlarına qoşularaq ölkə sərhədlərini bütün növ mal və xidmətlər üçün, maliyyə və miqrantlar üçün tamamilə şəffaf edən ölkə də yoxdur. Heç bir ölkə üçün xarici iqtisadi fəaliyyətin zəruriliyi şübhə doğurmur. Lakin hər bir ölkə çalışır ki, qloballaşmanın yaratdığı imkanlardan maksimum istifadə etsin, həmçinin daxili bazarı da qorusun. Qloballaşma prosesi ilə avtarkiya arasında olan ziddiyyət milli iqtisadiyyat miqyasında liberallaşma ilə dirijizm arasındakı ziddiyyət kimi təzahür edir. Hər bir ölkə çalışır ki, iqtisadiyyatın liberallığı elə səviyyədə olsun ki, biznes mühitinin inkişafı ilə yanaşı, həm də daxili bazarın qorunması təmin edilsin.

İqtisadiyyatın liberallığı ilə dirijistliyi arasındakı nisbət ölkədən ölkəyə dəyişir. Bu nisbət ölkələrin iqtisadi inkişaf səviyyəsindən, regional özəlliklərdən, cəmiyyətin tarixi inkişaf səviyyəsindən, milli özünəməxsusluğundan və sair determinantlardan asılı ola bilər. Məsələn, Yaponiya iqtisadiyyatında liberallıq səviyyəsi ilə Almaniya və ya İsveç iqtisadiyyatındakı liberallıq səviyyəsi eyni deyil. Həmçinin eyni regionda yerləşən Gürcüstan və İran iqtisadiyyatlarının liberallıq səviyyəsi də ciddi fərqlənir.

Qloballaşma milli ölkələrdən kənar, lakin milli ölkələrlə daim təmasda olan hüquqi və siyasi mühitdir. Bu mühit dinamikdir və həmişə inkişaf edir. Bu prosesdə bir-birindən keyfiyyətə fərqli olan iki tip elementlər arasında iqtisadi əlaqələr formalaşır. Birincisi, qloballaşma prosesinin formalaşması və inkişafında əsas rol oynayan institutlarla ayrıca götürülən hər hansı ölkənin təsərrüfat sisteminin əlaqəsidir. İkincisi isə dünya təsərrüfat sistemində bu və ya digər dərəcədə daxil olan ölkələrin bir-biri ilə iqtisadi əlaqəsidir. Həmçinin bu mühit milli ölkələrə öz qanunvericiliyini və xarici iqtisadi fəaliyyətini daim təkmilləşdirməyə sövq edir. Belə təkmilləşdirmə isə yalnız iki istiqamətdə – dövlətin iqtisadiyyata müdaxiləsinin artması (dirijizm) ya da azalması (liberallaşma) istiqamətində həyata keçirilir. İqtisadi siyasətin dirijizm, yaxud liberallıq istiqamətində daim dəyişməsi hər bir ölkənin iqtisadi inkişaf tarixinə xas olan hadisədir. Qloballaşma genişləndiricə heç bir ölkə nə mütləq liberal, nə də mütləq dirijist siyasət həyata keçirə bilmir. Lakin hər bir ölkə digərinə nisbətən daha çox dirijist və ya daha çox liberal iqtisadi model seçimi edərək inkişaf istiqamətini müəyyən edir. Belə iqtisadi modellər ölkənin bütün iqtisadi fəaliyyət sahələrinin, o cümlədən xarici iqtisadi fəaliyyətinin səmərəliliyinə təsir göstərir.

Dünya təsərrüfat sistemində inteqrasiya prosesləri genişləndikcə milli iqtisadiyyatların qlobal proseslərdən asılılığı da güclənir. Qlobal miqyasda əmək bölgüsü dərinləşir. Beynəlxalq maliyyə institutları və transmilli şirkətlər milli ölkələrin nəinki iqtisadiyyatına, hətta siyasi sistemə müdaxilə etməyə cəhd göstərirlər. Qloballaşmanın milli iqtisadiyyata mənfi təsirlərini öyrənən tədqiqatçıların

əksəriyyəti bu prosesin iqtisadi təhlükəsizliyə və milli müstəqilliyə müəyyən təhdidlər yaratdığını etiraf edirlər.

Ədəbiyyata baxış

Qloballaşmanın makroiqtisadi göstəricilərlə, xüsusilə iqtisadi artımla əlaqəsi müxtəlif tədqiqatçıların, o cümlədən Nobel mükafatı laureatı J. Stiglitzin diqqətini cəlb edib [1]. Onun fikrincə, qloballaşmanın iqtisadi artıma birmənalı müsbət təsir etməsini iddia etmək olmaz. Belə ki, qloballaşmanın iqtisadi artıma təsirləri pozitiv olduğu kimi neqativ də ola bilər. Həmçinin iqtisadi nəzəriyyə də iqtisadiyyatın liberallığı ilə iqtisadi artım arasındakı əlaqənin olduğunu təsdiq etmir. Digər tərəfdən, texnologiyanın inkişafının iqtisadi artıma müsbət təsir etməsini heç kəs inkar etmir. Yuxarıda sadaladığımız əsas qloballaşma indekslərinin 1970-2006-cı illər üzrə hesablanması belə bir nəticəyə gəlməyə imkan verir ki, yüksək gəlirli ölkələr, xüsusilə Avropa ölkələri daha çox “qloballaşmış” ölkələrdir. Bu ölkələr arasında isə Qərbi Avropa ölkələri daha çox “qloballaşmış”. Aşağı və orta gəlirli ölkələr yüksək gəlirli ölkələrə nisbətən daha az “qloballaşmışlar”. Bu ölkələr arasında “qloballaşma” səviyyəsinə görə fərqlərin olmasına baxmayaraq, bütünlükdə qloballaşma prosesi artan dinamikaya malikdir [2].

Lakin texnoloji yeniliklərin bir ölkədən digərinə yayılması iqtisadi liberallaşma olmadan mümkün deyil. Bütün bunlara baxmayaraq, bəzi tədqiqatçılar, məsələn, A. Harrison [3] belə hesab edirlər ki, iqtisadiyyatın liberallığı uzunmüddətli iqtisadi artımı şərtləndirir. Bəzi tədqiqatçılar isə, məsələn, Ravi Batra, “Review of International Economics” jurnalında dərc edilən “The fallacy of free trade” məqaləsində belə hesab edir ki, iqtisadiyyatın liberallığının iqtisadi artımla əlaqəsi yoxdur [4]. Eyni problem qloballaşma ilə iqtisadi artım arasında yaşanır. Qloballaşma prosesinin təkcə iqtisadi məsələləri deyil, həm də sosial, siyasi, mədəni və sair məsələləri əhatə etməsi onun iqtisadi nəticələri ilə bağlı birmənalı fikir söyləməyə mane olur. Elə buna görə də qloballaşmanın inkişaf etməkdə olan ölkələrdə mənfi təsiri haqqında daha çox danışılır. Lakin bütün bunlara baxmayaraq, dünya ölkələrinin hər hansı zaman kəsiyində malik olduğu qloballaşma indeksi ilə onların ÜDM həcmi arasında müəyyən əlaqə hiss edilməkdədir.

Əlbəttə, qloballaşma prosesində iqtisadi aspektlərin aparıcı olmasına etiraz edənlər də var. Məsələn, Kluver və Fu [5] belə hesab edirlər ki, mədəniyyət qloballaşma prosesində aparıcı rol oynayır. Onlar hətta Mədəni Qloballaşma İndeksi kimi tanınan indeksi hesablayırlar. Qloballaşma prosesinin mədəniyyət aspekti KOF İndeksində, KFP İndeksində də hesablanır. Lakin nəzərə almaq lazımdır ki, qloballaşmanın mədəniyyət aspektini kəmiyyətə ölçmək o qədər də asan deyil. Yuxarıda sadaladığımız indekslərdə mədəniyyət sub-indeksinin mahiyyətə mədəniyyətlərin yaxınlaşmasını ifadə etdiyini iddia etmək o qədər də doğru deyil.

Metodologiya

Elmi ədəbiyyatda geniş istifadə edilən, KOF İndeksində, KFP İndeksində, CSGR İndeksində, MGİ İndeksində, NGİ İndeksində istifadə edilən iqtisadi sub-indekslər üçün seçilən göstəricilər birbirlərinə yaxındır və əsasən üç sahəni əhatə edir:

- 1) ölkələrarası mal və xidmətlərin ticarəti;
- 2) birbaşa xarici investisiyaların və portfel investisiyaların yerləşdirilməsi;
- 3) xarici rezidentlərə gəlirlərin ödənilməsi.

Qloballaşmanın ÜDM həcmi və ya iqtisadi artıma əlaqəsinin kəmiyyətə qiymətləndirilməsi üçün aşağı, aşağı orta, yuxarı orta və yüksək gəlirli ölkələrdə qloballaşma indeksi ilə adambaşına ÜDM həcmi və onun loqarifmi arasındakı cüt reqresiya əlaqəsini kimi modelləşdirə bilərik.

$$GDPPC_t = \beta_0 + \beta_1 * KOF_t + \varepsilon_t \quad (1)$$

$$\ln(GDPPC_t) = \beta_0 + \beta_1 * KOF_t + \varepsilon_t \quad (2)$$

Lakin heblamalar göstərir ki, həm (1), həm də (2) modeli üzrə əlaqələrdə avtokorrelyasiya səviyyəsi yüksəkdir və bu modellər üzrə hesablamalarda Durbin-Uatson əmsalı çox kiçikdir ($DW < 1$). Ona görə də bu modellərdə avtokorrelyasiyanı aradan qaldırmaq üçün biz (3) və (4) modellərindən istifadə edəcəyik:

$$GDPPC_t - \rho * GDPPC_{t-1} = \beta_0 * (1 - \rho) + \beta_1 * (KOF_t - \rho * KOF_{t-1}) + (\varepsilon_t - \rho * \varepsilon_{t-1}) \quad (3)$$

$$\ln(GDPPC_t) - \rho * \ln(GDPPC_{t-1}) = \beta_0 * (1 - \rho) + \beta_1 * (KOF_t - \rho * KOF_{t-1}) + (\varepsilon_t - \rho * \varepsilon_{t-1}) \quad (4)$$

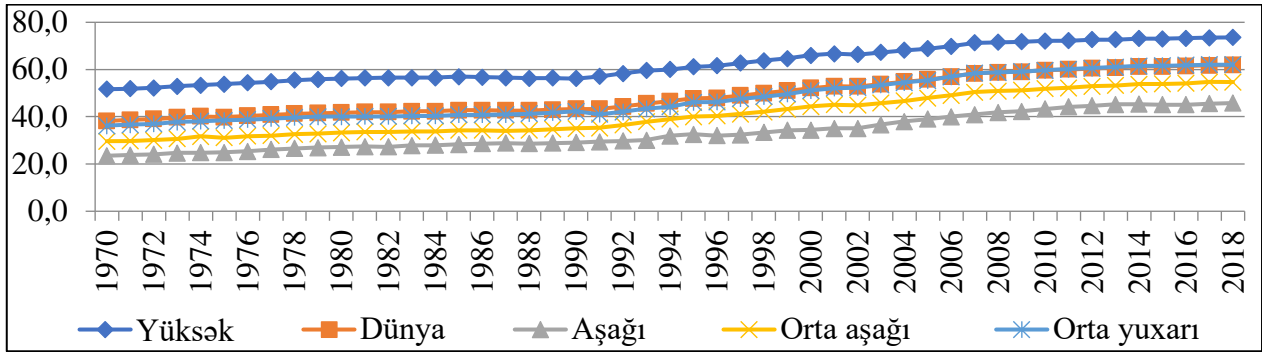
Burada ρ üçün

$$\rho = 1 - \frac{DW}{2}$$

qiymətini götürəcəyik.

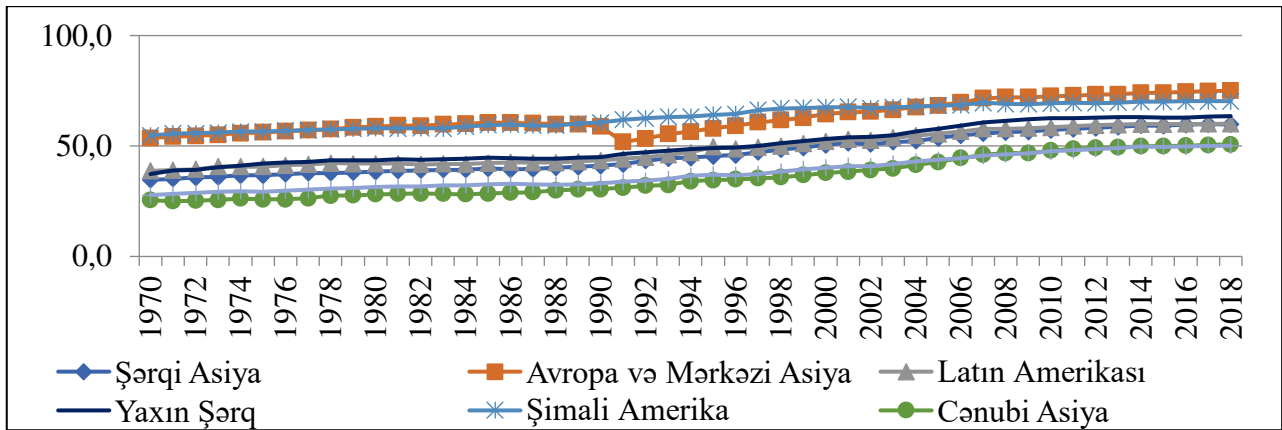
Hesablamalar

1970-2013-cü illər üçün KOF Qloballaşma İndeksi metodu əsasında hesablanan qloballaşma indeksləri də dünyanın demək olar ki, bütün ölkələrində qloballaşma prosesinin artan dinamikaya malik olduğunu göstərir (Qrafik 1). Lakin maraqlı məqam ondan ibarətdir ki, qloballaşma prosesinin artma sürəti 2004-cü ildən sonra xeyli zəifləyib. Keçmiş Sovet İttifaqı tərkibində olan ölkələrdə qloballaşma prosesinin kəskin artması 1991-ci ildən sonraya, yəni Sovet İttifaqının süqutundan sonraya təsadüf edir.

Qrafik 1. Gəlir səviyyəsi üzrə KOF qloballaşma indeksinin dinamikası

2-ci qrafikdən görünür ki, XXI əsrin əvvəllərindən başlayaraq regionlardan və gəlirlərdən asılı olmayaraq, bütün ölkələrin, xüsusilə inkişaf etmiş ölkələrin iqtisadi qloballaşması prosesində “doyma” mərhələsi başlayır.

Qrafik 2. Regionlar üzrə KOF qloballaşma indeksinin dinamikası

Müxtəlif gəlir səviyyəsinə malik 42 ölkənin 1991-2018-ci illər üzrə KOF qloballaşma indeksi ilə a.b. ÜDM həcmi və onun loqarifmi arasındakı əlaqənin xarakteri deməyə əsas verir ki, qloballaşma səviyyəsi ilə a.b. ÜDM həcmi arasında müəyyən əlaqə mövcuddur. Qloballaşma səviyyəsi ilə adambaşına ÜDM həcmi və ya onun loqarifmi arasındakı əlaqənin xarakteri ölkələrin gəlir səviyyəsindən asılı olaraq dəyişir (cədvəl 1). Belə əlaqələr aşağı və yüksək gəlirli ölkələrdə daha güclü və pozitivdir. Aşağı orta və yuxarı orta gəlirli ölkələrdə belə əlaqələr zəifdir.

Cədvəl 1

Müxtəlif gəlirli ölkələrdə qloballaşma səviyyəsi ilə a.b.ÜDM həcmi arasındakı cüt regresiya analizinin nəticələri

	Aşağı gəlirli	Aşağı orta gəlirli	Yuxarı orta	Yüksək gəlirli
R^2	0.518703	0.207328	0.086202	0.521022
	0.912456	0.462036	0.272565	0.618754
Müşahidələrin sayı	27	27	27	27
$b_0 \sim \beta_0 * (1 - \rho)$	-188.7719	-223.7992	-763.1704	-18406.17
	1.495244	0.022664	0.116235	1.518394
Standart xəta	54.92129	132.8756	838.1735	4829.850
	0.113744	0.125030	0.169918	0.139423
t-statistika	-3.437134	-1.684276	-0.910516	-3.810920
	13.14574	0.181268	0.684067	10.89059
p-qiymət	0.0021	0.1046	0.3712	0.0008
	0.0000	0.8576	0.5002	0.0000
b_1	44.15227	108.4543	320.3129	1925.638
	0.086467	0.129716	0.114174	0.055026
Standart xəta	8.506094	42.41252	208.5798	369.2622
	0.005357	0.027994	0.037304	0.008639
t-statistika	5.190663	2.557130	1.535685	5.214826
	16.14216	4.633735	3.060610	6.369806
p-qiymət	0.0000	0.0170	0.1372	0.0000
	0.0000	0.0001	0.0052	0.0000
Durbin-Watson statistikası	1.918123	0.852628	1.005919	1.664401
	1.889486	1.196555	1.249027	1.537647
F-statistika	26.94298	6.538912	2.358330	27.19441
	260.5694	21.47150	9.367331	40.57443
Ehtimal (F-statistika)	0.000023	0.017004	0.137176	0.000021
	0.000000	0.000096	0.005217	0.000001

Qeyd: Cədvəl Dünya Bankının [6] və KOF İsveçrə İqtisadiyyat İnstitutunun [7] məlumatları əsasında hesablanıb

Beləliklə, aşağı gəlirli ölkələr qrupu üçün KOF indeksinin adambaşına ÜDM və onun loqarifminə təsir modellərini aşağıdakı kimi ifadə etmək olar:

$$GDPPC_t = -188.77 + 0.86 * GDPPC_{t-1} + 44.15 * KOF_t - 37.88 * KOF_{t-1} \quad (5)$$

$$\ln(GDPPC_t) = 1.49524 + 0.46 * \ln(GDPPC_{t-1}) + 0.09 * KOF_t - 0.04 * KOF_{t-1} \quad (6)$$

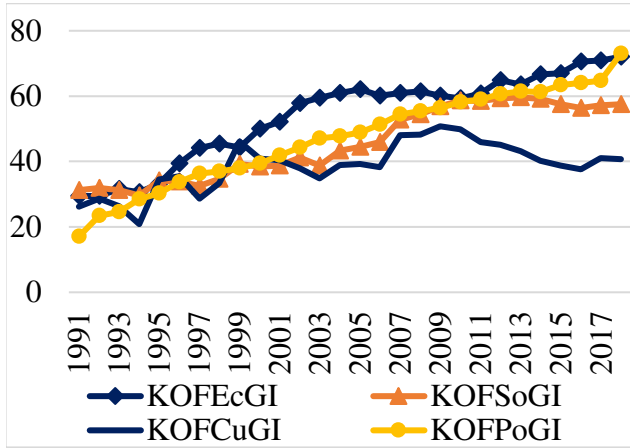
* KOF_{t-1}

Yüksək gəlirli ölkələr qrupu üçün isə bu əlaqələrin modelini aşağıdakı kimi ifadə edə bilərik:

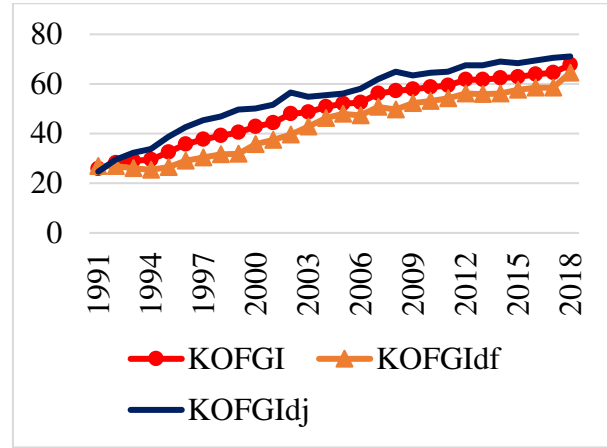
$$GDPPC_t = -18406.17 + 0.81 * GDPPC_{t-1} + 1925.64 * KOF_t - 1559.77 * KOF_{t-1} \quad (7)$$

$$\ln(GDPPC_t) = 1.518 + 0.77 * \ln(GDPPC_{t-1}) + 0.055 * KOF_t - 0.04 * KOF_{t-1} \quad (8)$$

KOF qloballaşma indeksinin ($KOFGI_t$) və onun komponentlərinin, xüsusilə, iqtisadi ($KOFEcGI_t$), sosial ($KOFSOGI_t$), mədəni ($KOFCUGI_t$) və siyasi ($KOFPOGI_t$) qloballaşma səviyyəsinin Azərbaycanda 1991-2018-ci illəri əhatə edən dövr üçün a.b.ÜDM həcminə təsirləri müxtəlifdir. OLS metodu ilə multireqresiya analizi sübut edir ki, iqtisadi, sosial və siyasi qloballaşma a.b. ÜDM həcminə pozitiv, mədəni qloballaşma isə neqativ təsir edir (Qrafik 5 və 6).

Qrafik 5. İqtisadi, sosial, mədəni və siyasi qloballaşma indeksinin dinamikası

Qrafik 6. KOFGI və onun de-facto və de-yure qiymətlərinin dinamikası

Azərbaycan yuxarı orta gəlirli ölkələr qrupuna daxildir. Qloballaşmanın Azərbaycanda ÜDM həcminə və onun loqarifminə, həmçinin iqtisadi artıma təsirləri yuxarı orta gəlirli ölkələr qrupu üçün xarakterik olan təsirlərə çox yaxındır. Belə ki, $KOFGI$ və $KOFEcGI$, həmçinin $KOFEcGI$ -nin 1991-ci ilə nisbətən dəyişməsinin GDP və onun loqarifminə, həmçinin 1991-ci ilə nisbətən GDP artımına təsirlərinin cüt reqresiya analizi deməyə əsas verir ki, $GDP-KOFGI$, $\text{LogGDP}-KOFGI$ arasındakı əlaqə ilk baxışda güclü olsa da Darbin-Uatson əmsalı bu əlaqənin adekvat olmadığı nəticəsini çıxarmağa imkan verir. Bu əlaqələrdə Darbin-Uatson əmsalı zəruri interval kənarındadır və uyğun olaraq, 0.23 və 0.26-dır. Avtokorrelyasiyanın aradan qaldırılması üçün (3) və (4) tənliklərindən istifadə etsək, onda bu göstəricilər arasında zəif əlaqənin olması üzə çıxır.

$KOFEcGI-GDP$ p.c və $KOFEcGI-\text{LogGDP}$ p.c göstəriciləri arasındakı əlaqə zamanı yüksək avtokorrelyasiyanın aradan qaldırılması üçün (3) və (4) tənliklərindən istifadə edilib. Bu zaman əldə edilən nəticələr də sübut edir ki, Azərbaycan təmsalında iqtisadi qloballaşma səviyyəsi ilə ÜDM və onun loqarifmi arasında ciddi korrelyasiya əlaqəsi mövcud deyil. Eyni nəticə 1991-ci ilə nisbətən 1992-2018-ci illər arası dövrdə $KOFEcGI$ və GDP həcmində dəyişməsi arasındakı əlaqənin xarakterində müşahidə edilir (9).

$$GDPPC_t - 0.893 * GDPPC_{t-1} = - 1116.556 + 1782.158 * (KOFEcGI_t - 0.893 * KOFEcGI_{t-1}) \quad (9)$$

(561.948) (623.056)

KOF Globallaşma indeksi ilə Azərbaycanı iqtisadi artım arasında əlaqə

	KOFGI-GDP	KOFGI-GDP*	KOFecGI -GDP p.c	KOFecGI -GDP p.c*	KOFecGI growth - GDPpc growth (1991-ci ilə nisbətən)	KOFecGI growth - GDPpc growth (1991-ci ilə nisbətən)*
R^2	0.653209	0.143900	0.468912	0.246570	0.475345	0.002046
Müəhdələrin sayı	0.770029	0.354908	0.615786	0.037771	27	26
$b_0 \sim \beta_0 * (1 - \rho)$	28	27	28	27	27	26
	-5318.228	-1044.853	-4326.978	-1116.556	-1.527869	0.347867
	3.777454	0.165417	4.039880	0.562847		
Standart xəta	1218.933	757.4086	1563.106	561.9481	0.709113	0.303527
	0.407896	0.213716	0.546335	0.147535		
t-statistika	-4.363018	-1.379510	-2.768193	-1.986938	-2.154622	1.146082
	9.260827	0.774002	7.394514	3.814999		
p-qiyəmət	0.0002	0.1800	0.0103	0.0580	0.0410	0.2631
	0.0000	0.4462	0.0000	0.0008		
b_1	168.6463	206.9439	134.8880	1782.158	3.504636	-0.403455
	0.075244	0.105642	0.063520	0.022054		
Standart xəta	24.09894	100.9518	28.15297	623.0561	0.736386	1.818867
	0.008064	0.028485	0.009840	0.022262		
t-statistika	6.998079	2.049929	4.791252	2.860350	4.759240	-0.221816
	9.330473	3.708662	6.455272	0.990631		
p-qiyəmət	0.0000	0.0510	0.0001	0.0084	0.0001	0.8263
	0.0000	0.0010	0.0000	0.3314		
Durbin-Watson statistikasi	0.264729	1.251601	0.213810	1.576368	0.222239	1.041093
	0.229947	1.119460	0.175005	0.502850		
F-statistika	48.97310	4.202208	22.95610	8.181601	22.65036	0.049202
	87.05772	13.75417	41.67054	0.981351		
Ehtimal (F-statistika)	0.000000	0.050998	0.000058	0.008423	0.000070	0.826333
	0.000000	0.001043	0.000001	0.331357		

Qeyd: Mühəlif tərəfindən hesablanmış

Müzakirə

Bəzi ölkələr üçün qloballaşma indeksinin dəyişməsinin zaman etibarlı ilə adambaşına ÜDM-un həcminə təsir etməsi qloballaşma prosesi ilə iqtisadi artım arasında müəyyən dövr üçün pozitiv əlaqənin olduğunu bildirir. Lakin uzunmüddətli dövr üçün belə pozitiv əlaqənin hər bir ölkəyə xas olmasını iddia etmək olmur. Digər tərəfdən, belə əlaqə universal deyil və bəzi ölkələrdə, məsələn, Azərbaycanda belə əlaqəni izləmək mümkün deyil.

Qloballaşma prosesi ilə iqtisadi artım arasında əlaqənin universal olmadığı müxtəlif ölkələrin təmsalında da empirik olaraq təsdiq edilir [8], [9], [10]. Digər tərəfdən, nəzərə almaq lazımdır ki, hər hansı bir ölkədə qloballaşma prosesinin genişlənməsi bu ölkədə müəyyən dövrdən sonra iqtisadi artımı şərtləndirir. Lakin bu prosesin istiqaməti və nə dərəcədə davamlı olması ölkədən ölkəyə dəyişir.

Nəticə

İnkişaf etmiş və inkişaf etməkdə olan çoxsaylı ölkələrdə iqtisadi, sosial və siyasi qloballaşma səviyyəsi a.b. ÜDM həcminə pozitiv, mədəni qloballaşma isə neqativ təsir edir. Azərbaycan təmsalında iqtisadi qloballaşma səviyyəsi ilə ÜDM və onun loqarifmi arasında ciddi korrelyasiya əlaqəsi mövcud deyil. Eyni nəticə 1991-ci ilə nisbətən 1992-2018-ci illər arası dövrdə KOFecGİ və GDP həcmində dəyişməsi arasındakı əlaqənin xarakterində müşahidə edilir.

İstifadə edilmiş ədəbiyyat

1. Stiglitz, J.E. Globalization and growth in emerging markets and the new economy // Journal of policy Modeling, - 2005, 25, -p. 505-524.
2. Кузнецов, А. Изучение транснациональных корпораций в ИМЭМО: достижения и новые задачи // Мировая экономика и международные отношения, - 2016. т. 60, № 12. - с. 111-117.
3. Harrison, A. International trade: Who is left behind and what to do about it // CDP Background Papers, United Nations, Department of Economics and Social Affairs. - 2018, December, 045. – p.25.
4. Batra, R., Beladi H. The US Trade Deficit and the Rate of Interest // Review of International Economics, 2013. Volume 21, Issue 4. – p. 614-626.
5. Kluver, R., Fu, W. The Cultural Globalization Index // Foreign Policy Online Web Exclusive, - 2004. -p.168
6. World Bank Open Data [Elektron resurs] / The world bank. - URL: <https://data.worldbank.org/>
7. KOF Swiss Economic Institute. <http://globalization.kof.ethz.ch/> (müraciət edilib: 7 Oktyabr 2015)
8. Elsherif, M.A. The impact of globalization on economic conditions: Empirical evidence from the mena region // International Journal of Business and Economic Development, - 2016. 4(1), - p.1-14.
9. Olimpia, N., Stela, D. Impact of globalization on economic growth in Romania: An empirical analysis of its economic, social and political dimensions // Studia Universitatis, Vasile Goldis Arad Economics Series, - 2017. 27(1), - p.29-40. Orbach, Barak, What Is Regulation? // 30 Yale Journal on Regulation Online 1 (2012); Arizona Legal Studies Discussion Paper, - 2012. September 7, p.12-27. URL: <http://ssrn.com/abstract=2143385>
10. Kılıçarslan, Zerrin. Dumrul, Yasemin. The Impact of Globalization on Economic Growth: Empirical Evidence from the Turkey // International Journal of Economics and Financial Issues, - 2018, 8(5), p.115-123

M.G.Gulaliyev
doctor of economics, associate professor
Mingachevir State University

The effects of globalization on economic development

Abstract

The article examines the effects of globalization on economic development. Using the OLS method, the author assessed the impact of the level of economic, social and cultural globalization on GDP and economic growth in Azerbaijan. The author concludes that the level of economic, social and political globalization in Azerbaijan have positive impact on GDP p.c., while cultural globalization has a negative impact. In the case of Azerbaijan, there is no significant correlation between the level of economic globalization and GDP and its logarithm.

Keywords: *globalization, autarky, economic growth, GDP*

М.Г.Гюльалиев
доктор экономических наук, доцент
Мингячевирский государственный университет

Влияние глобализации на экономическое развитие

Резюме

В статье рассматривается влияние глобализации на экономическое развитие. Используя метод МНК, автор оценил влияние уровня экономической, социальной и культурной глобализации на ВВП и экономический рост в Азербайджане. Автор приходит к выводу, что уровень экономической, социальной и политической глобализации в Азербайджане положительно влияет на ВВП на душу населения, а культурная глобализация оказывает отрицательное влияние. В случае Азербайджана нет существенной корреляции между уровнем экономической глобализации и ВВП и его логарифмом.

Ключевые слова: *глобализация, автаркия, экономический рост, ВВП*

Elmi redaktor: i.e.d., prof. V.Əyyubov
Çapa təqdim edən redaktor: i.f.d., dos. N.Qədimli
Daxil olub: 28.01.2022
Çapa qəbul edilib: 11.02.2022